

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสุขภาพสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านศาสนา รายได้ และการติดต่อกับชุมชนเมืองกับการสุขภาพสิ่งแวดล้อมด้านที่พักอาศัย อาหาร การกำจัดขยะมูลฝอยและสัตว์กัดแทะ น้ำดื่ม น้ำใช้ และการกำจัดสิ่งปฏิกูล ของชาวเขาเผ่าลีซอและมูเซอ ในหมู่บ้านหนองแวม ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 73 ครัวเรือน การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างชนิดไม่ทราบโอกาสที่แต่ละหน่วยของประชากรจะถูกเลือก แบบ convenient sampling เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป และแบบสัมภาษณ์ข้อมูลการสุขภาพสิ่งแวดล้อมด้านที่พักอาศัย อาหาร การกำจัดขยะมูลฝอยและสัตว์กัดแทะ น้ำดื่ม น้ำใช้ และการกำจัดสิ่งปฏิกูล ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม และข้อมูลแบบสำรวจความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ได้รับการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา ความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ ความครอบคลุมของเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน สเปียร์แมน และอันดับ

ผลการวิจัยการสุขภาพสิ่งแวดล้อมด้านที่พักอาศัย พบว่าบ้านส่วนใหญ่มีความคงทนถาวรอย่างน้อย 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 95.8 รองลงมาคือ บ้านมีแสงสว่างตามธรรมชาติหรือจากไฟฟ้าเพียงพอที่จะเห็นเส้นลายมือชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 86.1 ด้านอาหาร ครัวเรือนส่วนใหญ่มีบริเวณที่ประกอบอาหารสะอาด เก็บภาชนะและของมีคมเป็นระเบียบ คิดเป็นร้อยละ 85.9 รองลงมาคือ บริเวณที่ประกอบอาหารมีที่ระบายอากาศ คิดเป็นร้อยละ 84.5 ด้านการกำจัดขยะมูลฝอยและสัตว์กัดแทะ ครัวเรือนมีอุปกรณ์กำจัดขยะมูลฝอย เช่น ไม้กวาดและถังขยะ และมีการป้องกันยุงโดยการกางมุ้งนอน คิดเป็นร้อยละ 95.8 รองลงมาคือบ้านไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์ยุง คิดเป็นร้อยละ 92.9 ด้านน้ำดื่ม น้ำใช้ บ้านทุกหลังมีบ่อน้ำที่ใช้ประจำห่างจากส้วมเกิน 30 เมตร และลึกถึง 3 เมตร รองลงมาคือ ครัวเรือนมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปีคิดเป็นร้อยละ 95.8 และด้านการกำจัดสิ่งปฏิกูล พบว่าครัวเรือนมีส่วนใช้คิดเป็นร้อยละ 41.7 โดยทั้งหมดเป็นส่วนชนิดราดน้ำและอยู่ไกลจากแหล่งน้ำดื่มอย่างน้อย 30 เมตร รองลงมาคือ สมาชิกครอบครัวทุกคนถ่ายอุจจาระในส้วม ตัวเรือนส้วมมีพื้นที่พอสำหรับตั้งตุ่มน้ำขนาด กว้าง \times ยาว \times สูง เท่ากับ $1.2 \times 1.2 \times 1.9$ เมตร และส้วมได้รับการดูแลให้สะอาด ไม่ส่งกลิ่นเหม็น คิดเป็นร้อยละ 96.7

ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา รายได้ และการติดต่อกับชุมชนเมืองกับการสุขภาพสิ่งแวดล้อมทั้ง 5 ด้าน พบว่ามีเพียงรายได้เท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับการสุขภาพสิ่งแวดล้อมด้านน้ำดื่ม น้ำใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $P < 0.05$ ($r_{xy} = 0.253$)

ผลการวิจัยครั้งนี้ ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาชุมชน เกี่ยวกับการสุขภาพสิ่งแวดล้อมโดยควรพิจารณาร่วมกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมบนพื้นฐานทางวัฒนธรรมและสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน อีกทั้งการรู้จักใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาชาวบ้าน ถือเป็นกุญแจสำคัญ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จต่อไป

This research was a descriptive study. The objectives were to study the environmental sanitation, the relationships between the factors of religion, income, and urban community contact and the environmental sanitation including housing, food, refuse disposal and rodents, water, and excreta disposal among Lisaw and Mussah hill tribes in Nong Kham village, Tambon Muang-Na, Chiang Down district, Chiang Mai province. The sample size was 73 families and the sampling method was non probability convenient sampling. The research tool, which was developed by the researcher from literature review and a survey tool of basic minimum need (BMN.), was an interview type including 1) general information and 2) environmental sanitation information including housing, food, refuse disposal and rodents, water, and excreta disposal. The research tool was examined by three experts for content validity, objective coverage, content coverage, and language appropriateness. The data analysis approaches were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and correlation coefficients of Pearson's, Spearman, and Eta.

The research findings of housing sanitation showed that most of the houses (95.8%) were permanently durable at least 5 years, followed by 86.1% of the houses that had sufficient light either naturally or electrically to see lines on the fingers. The findings of food sanitation revealed that most of the household (85.9%) had an area for clean cooking, kept utensils and sharp objects systematically, followed by cooking area had air vent (84.5%). The findings of refuse disposal and rodents sanitation showed that 95.8 % of the household had refuse disposal equipment such as bloom and bin, and preventing mosquitoes by hanging a mosquito net, and 92.9% of the houses did not have mosquito breeding location. In regard to water sanitation, all houses had a

regularly used well far from a toilet at least 30 meters and the depth of the well was 3 meters, followed by 95.8% of the houses that had sufficient supply water for a year. And the findings of excreta disposal sanitation revealed that 41.7% of the household had a toilet. All of the toilets were pouring-water type and were far away from water reservoir at least 30 meters. Followed by 96.7% of the household, everyone in those families had bowel movements in a toilet, the toilet had a space for a jar size of width X length X height = 1.2 X 1.2 X 1.9 meters, and the toilets were kept clean and not smelly.

The relationships between five areas of environmental sanitation and religion, income, and urban community contact showed that only income was significantly correlated with water sanitation at $p < 0.05$ ($r_{xy} = 0.253$).

The findings from this research can be used as fundamental data for community development in environmental sanitation. The research findings should be used in congruence with social changing process on cultural base and living status of the community. In addition, use of local knowledge is viewed as major key leading to success.